

Een middagje FNV

André van Duijkeren en Jan Willem Nienhuys

Op 1 februari 2007 organiseerde FNV Bondgenoten een debat onder de titel: 'Gezond alternatief? De plaats van complementaire geneeswijzen in de basisverzekering.' De titel zegt het al. Zouden alternatieve geneeswijzen in het wettelijk basispakket van de Zorgverzekeringswet moeten komen? In de verwachting dat het een stevig debat zou worden, togen we vol verwachting naar Studio Dudok te Den Haag.

Als lid van de FNV en bestuurslid van Skepsis leek het ons interessant. Maar het bleek tot onze teleurstelling een genoeglijk onderonsje van alternatieve gelovigen.

Het debat ging vooral over de kosten van de gezondheidszorg. Wil men die in de hand houden, dan moet men kritisch kijken naar de geboden zorg in de basisverzekering. Daar is niets mis mee. Alternatieve, excuus, complementaire geneeswijzen zitten daar niet in, terwijl er steeds meer publicaties verschijnen over de kostenbesparingen die deze vormen van zorg op zouden leveren, vooral voor chronische patiënten. Het was volgens de dagvoorzitter Désirée L. Röver niet de bedoeling dat de werkzaamheid van alternatieve geneeswijzen werd besproken.

Er waren zo'n 60 mensen aanwezig, meest aanhangers van alternatieve geneeswijzen. Veel moeite om critici uit te nodigen was niet gedaan. Men discussieerde over twee prikkelende stellingen, elk voorafgegaan door een lezing. De stellingen luiden: 'Uitbreiding van het basispakket met complementaire geneeswijzen is kostenbesparend' en 'De burger wordt belemmerd in zijn recht op keuzevrijheid van behandeling door een basisverzekering zonder complementaire geneeswijzen.'

De eerste spreker was de arts-epidemioloog Erik Baars van het Louis Bolk Instituut. Deze instelling doet onderzoek naar (alternatieve) landbouw. Baars doceert ook Antroposofische Gezondheidszorg aan de Hogeschool Leiden. Hij wees op de kosteneffectiviteit van alternatieve geneeswijzen en ging ook in op de empirische bewijzen voor de effectiviteit van bepaalde vormen van alternatieve therapie. Over homeopathie kon hij niets concreets aangeven. De conclusie was dat er slechts aanwijzingen en suggesties waren dat alternatieve geneeswijzen goedkoper zijn dan de reguliere therapieën.

Het bewijs voor de kosteneffectiviteit van acupunctuur zou bestaan uit minder verzuimdagen, minder operaties en minder verwijzingen naar specialisten. Dat is een rare manier van

redeneren, omdat niets bekend is over aard en ernst van ziektebeelden en andere essentiële omstandigheden. Baars' conclusie is dus nietszeggend en gevaarlijk bovendien.

Daarna barstte de discussie los, eerst door een panel van genodigden. Hans Nijhoff van de ziektekostenverzekeraar Menzis beet het spits af. Volgens hem kostten gebruikers van alternatieve geneeswijzen minder voor de verzekeraar. Wat oorzaak en gevolg waren en waarom, vernamen we niet van hem. Hij was het eens met de stelling. Vervolgens was Ad Schuurmans, hoofd Pakket van het College voor Zorgverzekering (CVZ), het niet eens met de stelling. De werking van alternatieve geneeswijzen is niet bewezen, en de wet is zonneklaar: slechts bewezen, of althans door specialisten geaccepteerde, effectieve behandelingen maken een kans in het wettelijk basispakket te komen. Later op de dag voegde hij hier nog aan toe, dat als je dit beginsel loslaat, het eind zoek is. Waarom zou je dan ook niet sportbeoefening in het basispakket stoppen? Dat is misschien ook wel gezondheidsbevorderend.

De homeopaat Martien Brands, gastdocent aan de Vrije Universiteit, was daarna aan de beurt. De moderne geneeskunde zou achter lopen in haar opvattingen over de (totale) behandeling. Hij vond dat het argument dat alternatieve geneeswijzen niet *evidence based* waren, geen hout sneed. Ook de reguliere geneeskunde was immers nauwelijks *evidence based*. Hij wees op de website van het *British Medical Journal*, waar zou staan dat de reguliere geneeskunde maar voor 17 procent *evidence based* is. Vanuit de zaal werd erop gewezen dat hij alleen de strikte definitie gebruikte en zo een totaal verkeerde indruk wakte. Dat getal zou voor de reguliere geneeskunde ook niet aanvaardbaar zijn, gezien de ernst van bepaalde behandelingen. Alleen al in de kinderoncologie is het *evidence based* gehalte van de behandelingen al 85 procent. Per tak van geneeskunde (bijvoorbeeld interne geneeskunde, kindergeneeskunde, hematologie, enzovoorts) variëren de getallen voor de zoge-

Bondgenoten

heten *levels 1- en 2-evidence* rond de 80 tot 90 percent met enkele uitschieters naar onderen. In ieder geval wordt er over de gehele wereld aan gewerkt om dit getal hoger te maken. In Brands' eigen hobby staat de teller nog steeds op exact 0 procent: voor de volslagen onaangename homeopathie is nog voor geen enkele combinatie van diagnose en behandeling een overtuigend bewijs gevonden.

Panelleden Eelke van der Veen, Tweede Kamerlid voor de PvdA, en Paul Kaiser, medisch adviseur bij de ziektekostenverzekeraar Univé en voorzitter van het alternatief angehauchte district Rotterdam van de KNMG waren het met Schuurman eens dat niet-onderbouwde therapieën niet in het wettelijk basispakket thuishoren. Van der Veen riep wonderlijkerwijs wel op tot een dialoog tussen de twee geloven, namelijk tussen de alternatieve gezegers en hun bestrijders. Het is altijd weer frustrerend om te horen hoe personen die eerst bewijzen willen zien, beticht worden van ook maar gelovigen te zijn.

Na de pauze hield Godelieve van Heteren, arts en historicus, een referaat, getiteld 'Keuzevrijheid van de patiënt (een kwestie van collectieve ruimte).' Het was een historisch verhaal over hoe de verhouding tussen patiënt, arts en verzekering zich ontwikkeld had. Wat wil een patiënt en aan welke eisen moet een professional voldoen? De moderne patiënt participeert in de behandeling en deze zou meer moeten aansluiten bij zijn levenswijze. De navolgende discussie voegde weinig nieuws toe, maar twee nieuwe panelleden verdienen vermelding. De eerste was Piet Sijpersma (spreek uit Sijpersma). Als astmapatiënt had hij veel baat gehad bij homeopathie, en als actief FNV-lid had hij de FNV geprobeerd over te halen hem te steunen in zijn streven de 'complementaire' geneeswijzen in het basispakket te brengen. Bij wijze

van compromis had het FNV daarom dit debat georganiseerd. Sijpersma's oproep houdt veel gevaar in voor astma- en COPD-patiënten. Het tweede panellid was Iris van Bennekom, directeur van de Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie (NPCF). Enkele dagen later zou ze in *Ontbijt-tv* naar voren brengen dat met name veel astmapatiënten gebruik maken van homeopathie, en dat deze naar hun ervaring werkzaam zou zijn. Daarom zou het onrechtvaardig zijn dat die patiënten zelf voor de kosten opdraaien.

De dagvoorzitter maakte deze middag tot een bijzondere ervaring. Ze liet geregeld merken dat zij een ferm voorstandster was van alternatieve geneeswijzen en ze maakte ook propaganda voor het kwakzalverscongres in maart 2007 onder de titel Fusion, waar ze ook als dagvoorzitter zou fungeren. Google vertelt ons dat ze sympathiseert met de 'Kritische Prikkers' (NVKP), een fan is van watermagiër Masaru Emoto, dat ze voor de *Orthomoleculaire Koerier* en het 'natuurmedisch magazine' *Arts en Apotheker* schrijft, en dat ze een soort samenzweringstheorie over de ziekte van Lyme heeft ontwikkeld.

Na afloop van de bijeenkomst hadden we een gevoel van verwondering. De vakbond komt op voor de belangen van haar leden en voor zaken als een goede wetgeving over de arbeidsomstandigheden. Dit debat was in feite reclame voor de behandelingen die op zijn best fopmiddelen zijn. Bij homeopathie wordt door de verdunning eigenlijk water, melksuiker of alcohol voorgeschreven.

Dat op het eerste gezicht de directe, maar mogelijk ook de indirecte, kosten van de alternatieve therapieën lager zijn dan de kosten in de reguliere geneeskunde zijn, zal wel kloppen. De kosten van water met of zonder (accijnsvrije?) alcohol als therapie kan men vergelijken met die van een geneesmiddel waaraan de industrie honderden miljoenen dollars heeft moeten besteden om te testen of het effectief en veilig is. Dat wint water altijd. ●

Mr. drs. A. van Duijkeren is arts en jurist, dr. J. W. Nienhuys, wiskundige, is secretaris van de Stichting Skepsis